

Vill Din ö vara med och rädda Östersjön?

Under hösten 2008 beslutade Skärgårdarnas Riksförbund att försöka starta ett INTERREG-projekt med miljötema, tillsammans med öar från Estland, Finland och Åland. Det övergripande målet är att rädda Östersjön. Projektet har under arbetets gång fått namnet Green Islands in Baltic Sea (programspråket är engelska).

Detta Informationsblad är det första i en serie på fyra nummer som skall informera Skärgårds- och öföreningar samt övriga intressenter om projektets framskridande.

Förstudiens mål

I december 2008 erhöll vi ett bidrag från SIDA:s Östersjöenhet till en förstudie.

Förstudiens mål är att i första hand att hitta ett antal öar runt Östersjön som är intresserade att delta i projektet (se området på nästa uppslag).

Samsö en ö i Danmark mellan Själland och Jylland Det är en ö som vi fastnat för som modell för projektet. De har på en relativ kort tid lyckats med konststycket att ställa om hela sin energiförbrukning till förnyelsebara energikällor som vindkraft, bioenergi och solenergi. Idag exporterar man el till fastlandet. Mer om Samsö i mittuppslaget.

Ingmarsö är först!

De boende på Ingmarsö i Stockholms Skärgård är de första som anmält sitt intresse att delta. Grattis! Vi hoppas naturligtvis på många fler. Vi räknar med att kunna ta emot 4-5 öar från Sverige och 4-5 öar från Estland, Finland och Åland. Totalt ca 10 öar. Förstudien skall vara färdig i maj och skall förutom de öar som anmält sig, även innehålla en budget samt kriterier för hur en certifiering av öarna skall gå till.

Den 14 februari informerar vi deltagarna i SIKO:s årsmöte på Dalarö om projektet. Den 19-21 februari träffas representanter från Estland, Finland, Åland och Sverige på Visingsö för att diskutera projektets fortsättning.

Östersjön mår sämre än någonsin

Rykten de senare året har sagt att en förbättring av Östersjöns klimat har varit på gång. Tyvärr är det önskedrömmar. När 2008 års mätningar presenterades i höstas, visar det sig att Östersjön aldrig mått sämre.

Det kan bli ännu värre!

Proverna visar att områden väster, öster och norr om Gotlandsbassängen är helt döda eller har akutbrist på syre. Fortfarande är det jordbruket som bidrar till den största delen av belastningen på Östersjön, men även enskilda avlopp är en stor miljöbov.

Polen, som är ett stort jordbruksland med nära 8 miljoner bönder och där jordbruket hitintills varit småskaligt, är nu på väg, tack vare EU-bidragen, att omstrukturera sitt jordbruk. Det innebär ytterligare påspädning av fosfor och kvävehalterna. Ett annat område som också utvecklas med hjälp av EU-bidrag är de Baltiska staterna och i viss mån även Leningradområdet, som är ett stort jordbruksområde med sin avrinning ut i Finska viken. I Leningradregionen finns 188 500 boskap, 62 000 grisar och 20600 får och getter. De producerar massor av kväve och fosfor. För att inte tala om ägg och broilerproduktionen. I området finns drygt 6 miljoner äggproducerande höns och 10 milj broilerkycklingar per år...

Vad Sveriges regering lovar?

Trots detta lovar alla länder att minska utsläppen, men på vilket sätt? Sverige lovar att minska utsläppen av kväve och fosfor med 7000 respektive 21000 ton. Lantbruksuniversitetet har tittat på förslagen till minskade utsläpp men säger att det inte på långa vägar räcker till. Vi skulle behöva gå över till ett helt kretsloppsanpassat jordbruk för att klara uppdraget.

Vad kan vi göra?

Vi kan se till att avloppen från öarna tas om hand på bästa sätt. Minska energianvändningen, ta hand om våra sopor, minska utsläppen från båtar mm. Om Samsö har lyckats, så kan också vi! Även om småskaligheten måste bli mer framträdande här. Det gäller att alla bidrar med sina kunskaper, både den lokala befolkningen och kommunerna

som har ansvar för vatten och avlopp och avfallsfrågorna. Men det behövs också en rad stödåtgärder och morötter av olika slag för att vi skall lyckas.

Green Island in Baltic Sea

Under hösten 2008 beslutade Skärgårdarnas Riksförbund att starta ett INTERREG-projekt med ett uttalat miljötema, tillsammans med öar från Estland, Finland och Åland. Det övergripande målet är att Rädda Östersjön -vår livsmiljö!

De öar som kan vara med i projektet skall finnas inom det rödmärkta området på kartan till höger. Öarna skall ha fast boende befolkning och ej någon broförbindelse till fastlandet.

Gröna öar

-och ett grönare liv!

Med detta projekt hoppas vi att Skärgårds-befolkningen kan bidra med sitt lilla strå till stacken, i denna gigantiska kamp för att rädda Östersjön. Sören Hermansen (se nästa sida) har i en intervju i DN, sagt följande kloka ord:

- Om jag tror att Samsöprojektet har något att lära världen? Det skulle i så fall vara att ingen omläggning från fossila till förnyelsebara energisystem är möjlig om man inte tar hänsyn till det lokala perspektivet, till det lokala samhällets resurser. Om man betraktar världen som en mängd öar där människor kan känna samhörighet och upplever att de delar ett gemensamt öde - då tror jag att Samsö kan tjäna som ett exempel också för andra.

Vi hoppas i vår tur att blivande Green Island öar skall kunna visa andra hur man ställer om sig till ett grönare och mer hållbart liv.

Vi hoppas att just Er ö vill vara en av dem?

Fakta om Samsö: Ön är 114,26 km² och har 4220 invånare. Samsö är en egen kommun. Färjförbindelser från Hou på Jylland och Kalundborg på Själland. Energiprojektets ledare Sören Hermanssen har nyligen utsetts till Årets miljöhjälte av den amerikanska veckotidningen Time.

Samsö -dansk ö med vind i seglen

När vi började på att fundera på projektet Green Islands in Baltic Sea så var före-bilden danska Samsö. När man studerar tidningsartiklar, webbsidor mm, kan man inte annat än förundras över öbornas enorma arbete, vilja och entusiasm.

Tekniken är sällan problemet när man skall ställa om till förnyelsebar energi. När nya energikällor kommer på tal möter man ofta många skeptiker. Kommer det att fungera? Det blir för dyrt, osv. På Samsö lyckades man överbygga dessa första hinder.

Bakgrunden till Samsös omställning till förnyelse-bar energi, var danska staten som i slutet på 1900-talet utlyste en tävling där det gällde att bli fossilbränslefritt på 10 år. En ingenjör från fastlandet räknade ut hur det skulle gå till. Men vid presentationerna satt folk med armarna i kors och var lamt intresserade.

Sören -en miljöhjälte!

Som tur var fanns en man som var mycket intresserad och trodde att idén var fullt genomförbar, och det var Sören Hermanssen. Han var miljöläroare och tillsammans med ingenjören besökte de nästa alla möten på ön. Genom att först välja ut de som hade störst nytta av projektet, större jordbruksägare, skogsägare och hantverkare. När dessa sedan blivit övertygade spreds intresset till andra.

De var försedda med kaffebröd och en back öl. Ingenjören körde sina uträkningar därefter tog Sören över och berättade vad detta innebar för ön och dess invånare. Därefter blev fler och fler med i projektet. Idag går det nästan generellt att säga att alla på ön har skaffat sig antingen, vindenergi, solceller eller fjärrvärme. Många har isolerat sina hus, bytt fönster eller installerat nytt värmesystem.

Sören Hermanssen VD för Samsö Energiakademi

Vad har då hänt under dessa 10 år?

Över 21 vindkraftverk har byggts, varav hälften är landbaserade. De landbaserade har en effekt på ca 1 MW och havskraftverken är på 2,3 MW. Totalt levererar de 105 400 MW, pr år

Fyra fjärrvärmeverk har byggts och som eldas med restprodukter från öns jord och skogsbruk, halm och träflis. De har en samlad effekt på 6,2 MW.

Alla som intervjuas och uttalar sig är bara positiva. Idag tjänar många bönder mer på att sälja energi än vad de får ut från jordbruket.

Utvecklingen fortsätter också med oförminskad kraft. Nu jobbar man med att få elbilar till ön, som nattetid laddas av vindkraft. Man arbetar med en modell att ta till vara på energin från färjorna.mm

Erik driver det mesta med raps!

En av de som satsade på projektet är jordbrukaren Erik Andersén och han är mycket nöjd med sin omställning. Han satsade på rapsodling och tillverkar drivmedel till både traktor och sin egna ombyggda bil. Dessutom är restprodukten från pressningen av rapsen mycket proteinrik och korna älskar det.

Erik Andersén, grön jordbrukare på Samsö

En kort projektbeskrivning

Green Island är ett INTERREG-projekt tillsammans med öar från Estland, Finland och Åland. Projektet har under arbetets gång fått namnet Green Islands in Baltic Sea (programspråket är engelska). I december 2008 erhöll vi ett bidrag från SIDA:s Östersjöenhet till en förstudie. Denna skall vara klar under våren 2009.

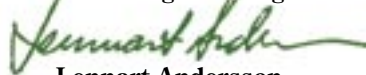
Syftet är att på sikt skapa en mängd "Gröna Öar" runt Östersjön som genom en omställning till en mer hållbar livstil kan minska miljöbelastningen på Östersjön. Målet är också att varje ö i slutändan ska kunna erhålla en Miljö-certifiering.

Hur en certifiering av en Grön ö skall gå till är ännu inte bestämt. Det arbetet pågår för fullt.

Det är viktigt att lyssna på synpunkter från de öar som anmäler sitt intresse. Vi befinner oss i en förstudie och då handlar det i det här läget bara om en intresseanmälan från respektive ö.

Vår strategi är i detta stadiet följande: efter att öborna bestämt sig att delta så får man en logga med texten "Vi deltagar i Green Islands projektet". För ett deltagande krävs att nedanstående 5 punkter godkänns och efterföljs.

Med vänliga hälsningar

Lennart Andersson
Förstudieutredare SRF

Så blir Ni en "Grön Ö" -en projektöversikt:

1

Skärgårdsmötet Januari - mars 2010

En första träff där ö-föreningsmedlemmar diskuterar och slutligen bestämmer sig för att deltaga. Undertecknar avtal mellan SRF, kommunen och föreningen. Utser kontaktpersoner.

2

Inventeringsfasen April - Juli 2010

Hur ser det ut idag? Energiförbrukning i fastigheter, företag och jordbruk. Energiförbrukning bilar, traktorer, mopeder, båtar. Utsläpp genom avlopp och avfallshanteringen. De två sista är ett kommunalt åtagande.

3

Miljöplanen Augusti - December 2010

Det här behöver vi göra för att våra utsläpp skall minskas, energiförbrukningen ändras, omställning till förnyelsebar energi. En miljöplan med en grov tidsplan fastslås.

4

Kostnadskalkyler Januari - December 2011

Genomförande av kostnadsberäkningar för olika projekt. Bildandet av t.ex. ekonomiska föreningar för gemensamma projekt som t.ex. gemensamt avloppsreningsverk, vindkraftverk eller liknande. Även enskilda kostnadskalkyler för extra isolering av hus, energiomställning etc. Ansökningar om investerings- och rotbidrag, där sådana går att få.

5

Genomförandeplanen 2012 -2013

Nu startar åtgärdsplanen beroende på de ekonomiska förutsättningarna som ges. Den första certifieringen av en Grön ö kan ske troligast i början på 2013, och revision kommer därefter att ske en gång varje år tills planen är fullföljd.

Miljön i Östersjön kan inte vänta. Anmäl Er till projektet redan idag!

Kontakta oss gärna för mer information:

Lennart Andersson -förstudieutredare SRF
Tel: 0270-285539
Tel: 070-8168411
e-post: lennart.andersson@soderhamn.com
Hemsida: www.skargardarnasriksforbund.se

Baltic Sea 2009-2013

Skärgårdarnas Riksförbund SRF

